

אני נרגש מזה שאני רואה שנמצאים אנשים בעלי רוח שאינם יראים ולא מתביישים מלומר תוכחה. אבל האמת שאין בדברים שכתבתי ושהוריתי שום דבר שיגרום ח"ו איזה חלול בטהרת וקדושת ישראל אלא תורת אמת מדברי רבותינו הראשונים. והערעור של כתב"ה על זה בא מהשקפות שבאים מידיעת דעות חיצוניות שמבלי משים משפיעים אף על גדולים בחכמה להכין מצות השי"ת בתוה"ק לפי אותן הרעות הנכזבות אשר מזה מתהפכים ח"ו האסור למותר להמותר לאסור וכמגלה פנים בתורה שלא כהלכה הוא. שיש בזה קפיצת גרוזה אף בדברים שהוא להתחמיר כידוע מהדברים שהצדוקים מחמירים שעשו כמה תקנות להוציא מלבן. ואני ב"ה שאיני לא מהם ולא מהמונם וכל השקפתי הוא רק מידיעת התורה בלי שום תערובות מידיעות חיצוניות. שמשפטיה אמת בין שהוא להתחמיר בין שהוא להקל. ואין הטעמים מהשקפות חיצוניות וסברות בדויות מהלב כלום אף אם להתחמיר ולדמיון שהוא ליותר טהרה וקדושה. ועתה נדבר מעצם ההלכה למאור תוה"ק.

הנה עצם הדין הוא דבר ברור ופשוט שאיסורי עריות הם במעשה הביאה ואינו משום הורע שילדו מזה. ולכן אין שום חלוק בהאיסורים בין ראויה לתוליד ובין אינה ראויה לתוליד כעקרה ואילונית. וכן אף שלא כדרכה שאף בכל אשה לא שייך שילדו מזה נמי הוא באותן האיסורים עצמם ובהעונשין שנאמר בהן. ואף באיסור אשת איש שנאמר בקרא לא תתן שכבתך לזרע שהוא מקום לרשעים לטעות שהאיסור הוא רק משום שתלד מזה בדהביא האבן עזרא בפירושו שכתב ואשר גברה תאנת יצרם על דעת לבם תעו בפירוש לזרע עיי"ש. הוא טעות גמור שטועין רשעים בכוננה להתיר איסור א"א החמור מאד כשאינה ראויה לזרע. כי הדין הוא שלא שייך כלל האיסור לענין תולדה מזה אלא שהוא איסור על הביאה בכל אופן שהוא אף בעקרה ואילנות ואף בשלא כדרכה. ולזרע שנאמר בקרא הוא לדרשא למעט משמש באבר מת למ"ד משמש מת בעריות פטור ולמ"ד חייב הוא למעט משמש מתה כמפורש ביבמות דף נ"ה עיי"ש. ומה שנעשה תולד ממזר הוא מקרא אחרינא משום שהיא ערוה דחיי"כ וחייבי מיתת ב"ד בדאיתא בדף מ"ט אבל אם לא היתה בחיוב כרת ומיתת ב"ד לא היה תולד ממזר. וא"כ לא שייך כלל לומר שבשכיל הורע שתלד הוא האיסור. ואדרבה האבן עזרא שדרכו לפרש הקראי גם לפי פשוטם לכד דרשת חז"ל בגמ'. מפרש שאמר הכתוב לזרע שטעמו אפילו לזרע הנה היא אסורה עיי"ש. ולכן ברור שאף מש"כ הרמב"ן בפירושו שם ואפשר שאמר לזרע להזכיר טעם באיסור

כיון שאומרת כפי חזקתה. אך אם הם שמות של יהודים שנכרים לא נקראים באלו שמות לא תהיה נאמנת לומר שהיו נכרים אף אם אירע לפעמים רזאקות שגם נכרי נקרא כן דיש למיזל בתר רובא נגד חזקה דפנויה. וברור דמיגו הא ליכא. ואם השמות ניכרין שהם של נכרים דאף יהודים שאינם שומרי דת נמי הרי איכא חזקה זו ולכן יש להתירה עתה אף בלא הטעם דחזקת פנויה שכתבתי. אבל גם ברוב שמות אנגלית שגם יהודים נקראו בהם ולא ניכר מזה כלום יש להאמינה שהיו נכרים מטעם חזקת פנויה כדכתבתי.

ואין חלוק בין אם היא מסתם נשים או לעוברת על דת כיון שאין זה מצד נאמנות דעדות. דלזה לא היו נאמנות אף נשים צדקניות אף במסיחה לפי תומה. ולא מהני מסל"ת אלא באיסורים דדבנן ובעדות אשה. אלא שהוא מדין חזקת פנויה שאף בעוברות על דת נמי הרי איכא חזקה זו ולכן יש להתירה עתה ששבה בתשובה ורוצה להנשא לישראל כשר אף בלא היה טעם על שניסת לנכרים ואין נוגע לנו אם הוא טעם נכון על שעברה האיסור או בלא שום טעם ועברה מחסרון אמונה. כי עכ"פ אית לה חזקת פנויה. עכ"פ מה שאפשר לברר צריך לברר ולכן טוב עשה כתב"ה שעשה אפידיזיויר בשבועה כחק המרינה כדי שתירא לשקר. ומכיון שעשה כתב"ה כל מה שבידו לברר יכול להשיאה ובאופן שתשמר דיני גדה כי בלא זה אין לנו להזדקק לה.

ידידו ואותבו.

משה פיינשטיין

סימן יא

בדבר תשובותי סימן י' וסימן ע"א

מספרי אגרות משה על אה"ע

בעה"י כ"ב סיון תשכ"ב.

מע"כ ידידי הנכבד מאד הרה"ג מוהר"ר משה חיים אפרים בלאך שליט"א.

הנה קבלתי מכתבו הארוך מאד המלא דברי תוכחה על כל גדותיו על מה שלפי דעתו נדמה לו שתשובותי סימן י' וסימן ע"א מספרי אגרות משה על אה"ע יגרמו איזה פרצה בטהרת וקדושת יחוס כלל ישראל. וניכר ממכתב כתב"ה שהיה סבור שיהיה לי קפיצת על דברי התוכחה שלו. ואני אדרבה

כי לא יודע הודע למי הוא, ח"ו שיעלה על דעתו שזוהו טעם האמת וליתן יד לפרשעים הרשעים שהזכיר האבן עזרא, וגם איך אפשר שיהיה זה טעם הקרא האיסור הבחנה הוא רק איסור מדרבנן וזרעו מיוחס אחריו הוא רק מדרבנן. אלא שהזכיר שיש עוד חומר בערוה דא"א אף שזה לא מעלה ולא מוריד לענין האיסור והעונש, ולהוציא מדעת הרשעים סמך על משי"כ תיכף ולא הזכיר זה בעונש כי אפילו הערה בה ולא הוציא זרע יתחייב, ובוה מראה הרמב"ן שאין הכוונה בהאפשר שכתב לטעם האיסור כי אם היה זה ענין האיסור לא היה מתחייב ואין לומר דכהעונש נאמר איסור חדש דהא אין עונשין אא"כ מזהירין. וכן חזינו שכל משי"כ הרמב"ן שם אינו להלכה ולטעם ממש, דכתב ולכך אמר בסוטה ושכב איש אותה שכבת זרע כי בעבור הזרע תהיה קנאות, שהוא היפוך מדברי הגמ' שם שהקרא מחדש שאף כשהבעל קינא לה דרך אברים לא נאסרה עליו בזה סר"א בקפידא רבעל תלה רחמנא והא קא קפיד קמ"ל קרא דש"ז שדוקא בביאה נאסרה אבל בביאה נאסרה אף שלא היה הוצאת זרע ואף שלא כדרכה כמפורש שם. וכן כתב הרמב"ן שם וכן בשפחה חרופה הזכיר ש"ז כי האיסור בעבור שיוליד זרע מן השפחה, והוא שלא כהלכה שאף שבשפחה חרופה פטור על העראה ופטור בשלא כדרכה מ"מ חייב אף בלא הוצאת זרע אם היה גמר ביאה בכדרכה כמפורש שם בתוס' ולא מצינו חולק בזה, וגם חייב על שפחה חרופה עקרה ואילתנית, וכמפורש בכריתות רף י"א שמה שעל שפחה חרופה קטנה פטור הוא משום דמקשיין אהדדי רכשהיא אינה לוקה אין האיש מביא קרבן ולא משום שהקטנה אינה ראויה להוליד. הרי חזינו שהרמב"ן לא כתב זה להלכה, וללא רמסתפינא הייתי אומר שמאפשר עד והגבון אינו מדברי הרמב"ן אלא איזה תלמיד טועה כחב זה, אבל בכל אופן אין זה להלכה וגם לא לטעם האיסור שכיון שאין זה להלכה הרי בהכרח שהטעם אינו אמת, אלא אם הם דברי הרמב"ן מוכרחין לומר שכתב שיש עוד חומר. והרמב"ן עצמו הא מסיק שהגבון שבא הכתוב לפרש כי במשגל יזהיר ולא בחבוק ונשוק, אף שגם זה לא מובן לאיזה צורך היה לרבינו הרמב"ן לפרש שלא כדמפרש בגמ' והביא שם בעצמו, אבל מ"מ בדבריו אלה בטל משי"כ בראפשר לעיל מזה.

ומכיון שהאיסור הוא על מעשה הביאה לא שייך האיסור על זריקת זרע לגוף האשה שלא בביאה לא בעריות דקודבה ולא בערוה דא"א, וממילא ליכא ממורות שהוא רק מצד מעשה הביאה שרק בזה נאמר כקרא באיסור אשת אב. וכן פשוט שלא נאסרה לבעלה

כיון שלא היה מעשה ביאה אף אם לא היה נזכר זה אבל הא גם מפורש זה בדברי רבותינו הב"ח והט"ז יר"ד סימן קצ"ה סק"ז והב"ש סימן א' סק"י והמל"מ פט"ו מאישות ה"ד שכולם הביאו מהגהת סמ"ק בשם הר"י פרץ דהולד כשר שכתב כיון דאין כאן ביאת איסור תולד כשר לגמרי אפילו התעבר מש"ז של אחר, ולעיל מזה כתב המל"מ ואין ספק דלא נאסרה לבעלה משום דאין כאן ביאת איסור, ולית בזה שום חולק. ושפיר כתבתי דמה שהביא באוצר הפוסקים בשם ספר בר ליואי ובשם מנחת יחיאל דחולקין וסוברין דתולד ממזר אינו כלום דאין בכחם לחלוק על כל רבותינו אלה בלא מקור מסבא היצונית שבארתי שהוא כסותר כל ענין האיסור דעדיית לפי דיני התורה המכארים בגמ'. והוא הבל שכתבתי ע"מ שכתב במנחת יחיאל להקשות על הט"א חגיגה דף י"ד שפשוט לו שם כנתעברה כלה מזרע של חמיה באמבטי והולירה בן שהוא כשר והוא כדסובר הגהות סמ"ק וכל אלו שהביאוהו, דהא מה שהולד ממזר אינו משום הנאת ביאה, שקושיא זו ודאי תבל גמור אף אם היה גאון גדול כדכתבתי כתשובתי דודאי אינו משום הנאת ביאה אבל ודאי דוקא משום מעשה הביאה דהוא הדבר האסור ולא באמבטי שנתעברה בלא מעשה ביאה. וכן משי"כ בר ליואי לתוכיח דאין תולד מתייחס אחר בעל הזרע דלא כהב"ש והמל"מ, מהא דלא משכחת שיהא זרע פסול מאכילה בתרומה רק בזרע זרעה ואם נתעברה באמבטי מיקרי בנו משכחת לה בזרע גרידא כשנתעברה באמבטי דכיון דלא בא עליה לא מיפסלא והבן שהוא ממזר מאכילה אע"כ דלא מיקרי בנו ולא בן כהן הוא נמי הם דברי הבל דהא הם סוברים דתולד כשר כמפורש במל"מ וכן בב"ש כיון שהביא דברי הסמ"ק ובסמ"ק מפורש שהוא כשר ואיך הקשה עלייהו. ואין בזה ח"ו משום פגיעה בכבוד ארם גדול, כשאומרים על דבר שגגה שנפלטה מקולמסו שהוא הבל וכדמצינו גם לשון כזה בדברי רבותינו הראשונים בכמה דוכתי.

ונשאר מה שיש לאסור מצד גזירה שמא ישא אחרתו מאכיו שכ' בהגהת סמ"ק משום שנחשב בנו של בעל הזרע. אבל הא זה שייך רק בזרע של ישראל ולא בזרע של נכרי שאין מתייחס אחריו אלא אחר האם הישראלית וכיון שהרוב הוא של נכרים דהערים שבכאן וכל המדינה הם רוב נכרים, ולכך זה אלו המוציאין זרע שלהם לדבר זה ודאי הם רוב נכרים שהרי הוא דבר האסור שנמצא שזאלק גדול מישראל לא נכנסו כלל בחשבון העושים זה, ולא מובן משי"כ כתר"ה שיש גם מומרים שיש לחוש שיעשו זה הא עכ"פ חלק גדול שהם שומרי תורה אינם חשודים

דליכא למיפרך מה לאלמנה לכ"ג שכן היא עצמה מתחללת דה"נ כיון שנבעלה פסלה וא"כ באמבטי שלא נפסלה ליכא הק"ו ולכן יש להבשירה גם לכהונה.

והנה ברור שכיון שאינו מתייחס אחר האב שהולד הולך אחר האם כזרע של נכרי ואין לו אב כלל ליתא בזה החסרון דאין השכינה שורה אלא על הדאים דיילפינן מקרא דזלזרעך אחריו, שהרי אין בזה שום ספק דהוא ודאי שאין לו אב והקרא קאי רק כשמתייחס אחר האב ואינו ידוע של מי הוא כהא דניסת בתוך ג' חדשים למיתת ולגירושי בעלה הראשון שהם בני ערבוביא לרש"י, דכיון דאינו הולך כלל אחר האב הרי ליכא ערבוביא.

והנה בדין קדימה שאיתא בסוף הוריות ואיפסק בש"ע יו"ד סימן רנ"א סעיף ט' שממזר קודם לנתין ונתין לגר מטעם שהממזר בא מטפה כשדה והגר בא מטפה פסולה, לא חשיב כן ישראלית מנכדי דיהיה ממזר קודם לו, הרי חזינן דכיון דהולד מתייחס אחריה נסתלק גם חסרון זה ולא נחשב שבא מטפה פסולה כלל, ולהסוברים דהולד כשהיא בת פסולה לכהונה יהיה כדיון חלל שהישראל קודם לו ולהר"ף דכשרה גם לכהונה יהיה שזה בישראל, ועל ידי אמבטי שבארתי שכשרה לכהונה יהיה שזה לישראל.

והנה מה שכתבתי בתשובתי שמהרש"ם התיר זה בשעת הדחק, לא כיוונתי לתלות באילן גדול כי אין צורך בזה, אך שכך נרמה לי שקאי אלעיל לפום ריהטא וטעיתי שהוא קאי אודע של הבעל, אבל ברור שלא היה אוסר זה דהא הוא הביא בתשובה זו דברי הגהת סמ"ק, וכל נידון דמהרש"ם הוא בזרע של הבעל, לא מצד הזריקה לגופה שע"ז ליכא ספק כלל, אלא על השגת הזרע מהבעל שלא יהיה באיסור זרע לבטלה, וע"ז רצה שיסכימו לו עוד גדולי תורה משום ששאלה זו היא חמורה ביותר, וכבר כתבתי עניות דעתי בנידון דין זה בסוף סימן ע"א הוא הנכון והאמת.

והנה יראה בתר"ה שכל דברי צדקים ונכונים ומיושבים ע"פ התורה וכלפי שמיא וטהרת וקדושת ישראל וכל הרעש שהרעיש בתר"ה נסתלק, אך עכ"ז אני אומר לו יישר כח על מכתבו כיון שהיתה כוונתו לשם שמים.

ידידו.

משה פיינשטיין

שיעברו איסור הוצאת זרע לבטלה ולא תנאף ביד, ונשאר רק חלק אחד מישראל שיש לחושדם שהם נגד הנכרים מיעוטא דמיעוטא שאין לחוש אף לאיסור חמור, וכ"ש שאף אם הוא ודאי זרע של ישראל הוא רק חשש דלכתחלה מהא דאסור לישא אשה במדינה זו וילך וישא אשה אחרת במדינה אחרת שמא יזדווגו זה לזה ונמצא אח נשוא את אחותו ביבמות דף ל"ו, אבל כדיעבד שעבר ונשוא לא נאסרו מלישא נשים מחשש שמא ישא את אחותו משום דאזלינן בתר רובא, וכדחזינן שאסופי באופן שלא נאסר מחשש ממזרות כגון במצאו מהלך ומשלטי הדמיה וכדומה שאיתא בקידושין דף ע"ג ובש"ע סימן ד' סעיף ל"א, מותר לישא אשה ולא נאסר מטעם שמא ישא את אחותו מאביו או מאמו והוא משום דאזלינן בתר רובא, שכ"ש בזרע יש לסמוך ארובא ונכרים ולומר שהזרע הוא של נכרי כיון שרק על איסורא דלכתחלה הוא.

ונשאר רק מה שיש לחוש לשמא ימות בעלה ותצטרך חליצה ויחשבו שהולד הוא מבעלה ויפטררה לינשא לשוק בלא חליצה שאמר רבא גם חשש זה כמה שהצריכו הכהנה ג' חדשים ביבמות דף מ"ב, אבל נראה ברור שלא נאסר מחשש זה אלא להנשא בתוך ג' ח' ממתת וגירושי בעלה ששום אדם אינו יודע, אבל לא מצינו שאסרו לגדל יתום מחשש זה שמא יאמרו שהוא בנם וכן מותר לישא אשה עם בנים וכנות קטנים ואשה מותרת להנשא למי שיש לו בנים קטנים ומגדלים אותם כאב ואם ולא חששו לשמא יאמרו שהוא בנם ויבא לישא בת של אביו ממש שהיא אחותו, ואין לומר דהוא משום דקלא אית להו, דהא ר' יצחק א"ר יוחנן משום ראב"י כסוטה דף מ"ג לית ליה טעמא דקלא ומ"מ אינו אוסר לגדל חורגתא משום שלא ידעו מאביה ותנשא לאחיה מאביה, והטעם דכיון דידוע להמגדלים לא יניחום שיודיעום בשיצטרכו להנשא, ולשמא ימתו פתאם ולא ידיעום אין חששין, לכן גם לענין חליצה כאן כיון שידוע להם שאינו בנו של בעלה אלא שלה תרע שצדיכה חליצה ולא תנשא לשוק בלא חליצה אם ח"ו ימות.

והנה אף שכתבתי שם נסתפקתי מתחלה אם הולד תהיה בת שמא אסורה לכהונה, נראה לע"ד ברור דכרתבתי שם בסוף שנראה שכיון שהוא בלא ביאה מותרת גם לכהונה לכז"ע, דהא טעם האוסרים לכהונה ולד בת ישראל מעברים הוא משום הא דאיתא ביבמות דף מ"ה דכולהו אמוראי דמכשרי מדו שהולד פגום לכהונה מק"ו מאלמנה לכ"ג משום